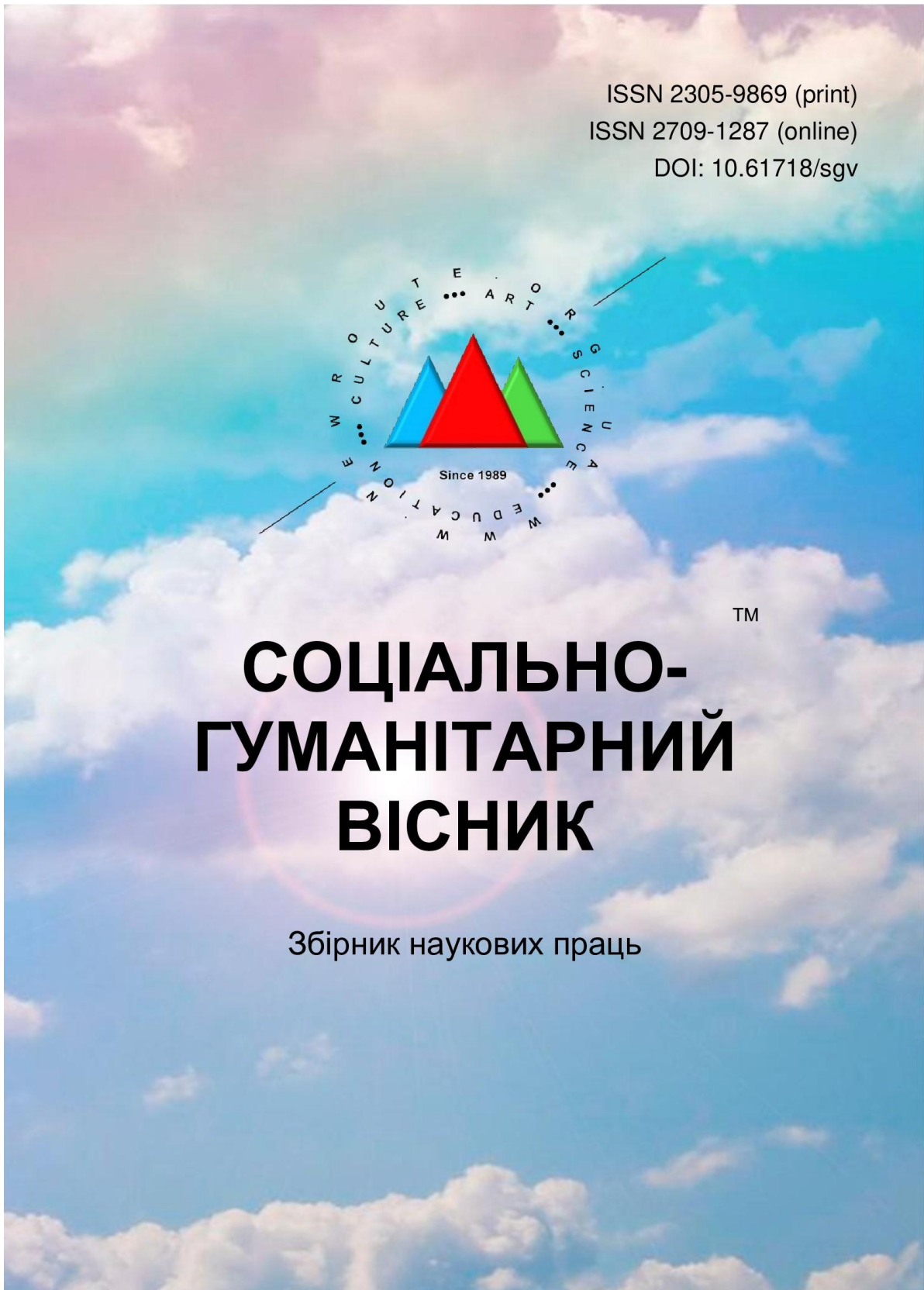

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК • 2025 • ВИПУСК 55

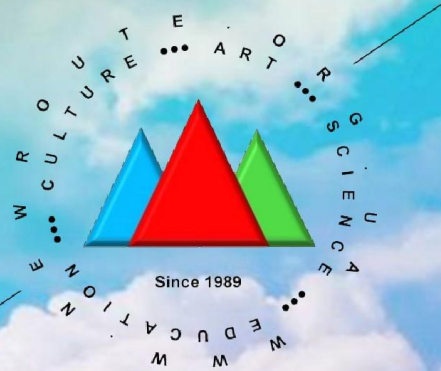
Н О В И Й К У Р С • W W W . N E W R O U T E . O R G . U A

ISSN 2305-9869 (print)

ISSN 2709-1287 (online)

DOI: 10.61718/sgv

TM

СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

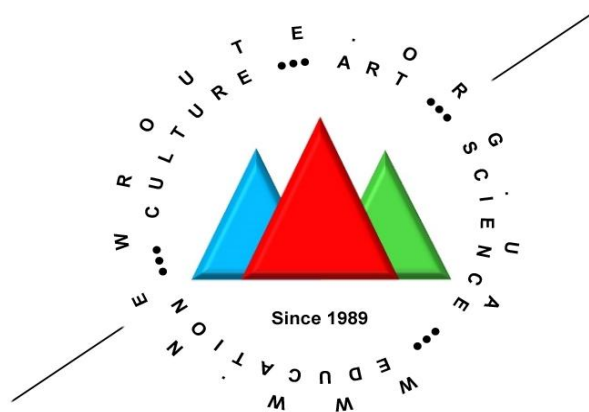
Збірник наукових праць

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК • 2025 • ВИПУСК 55

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

ISSN 2305-9869 (print)
ISSN 2709-1287 (online)
DOI: 10.61718/sgv
Publisher ID: 7886

TM

СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

2025 • Випуск 55

Освіта, фізична культура, спорт, культура, мистецтво, журналістика, гуманітарні та соціальні науки, бізнес, адміністрування, право, готельно-ресторанна справа, туризм, рекреація, транспорт та безпека, інженерія, виробництво, будівництво, природничі науки, математика та статистика, охорона здоров'я та соціальне забезпечення

www.newroute.org.ua/sgv
www.newroute.org.ua/rep

sgvisn@gmail.com
info@newroute.org.ua

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

TM

З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ї

Засновано 2010 року. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням. Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2305-9869 (print), ISSN 2709-1287 (online). Видавцем збірника викривується офіційно зареєстрований знак для товарів та послуг (торгова марка) Соціально-гуманітарний вісник TM, що підтверджує та гарантує високу якість наданих послуг (Свідоцтво № 343138 видане Державною організацією «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій»). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Видання отримує власний DOI: 10.61718/sgv. Видавництво зареєстровано у Crossref із префіксом 10.61718. Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989) є науковою установою. E-mail: sgvisn@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індується за показниками InfoBase Index (InfoBase), h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar). Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації». Публікація у збірнику є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У збірнику можуть бути розміщені наукові повідомлення про розробки та праці, в т. ч. інформація про підготовку дисертаційних досліджень та творчих мистецьких проєктів тощо. Збірник не входить до переліку фахових видань України. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням. У збірнику розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів. Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку суспільства». Розміщення публікації автора у збірнику є підтвердженням участі автора у конференції. За результатами проведення конференції автори отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, головний редактор, доктор екон. наук, проф., СГ НТМ «Новий курс», Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
 Акіншина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, Галузевий державний архів Українського інституту національної пам'яті.
 Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
 Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну.
 Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія.
 Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.
 Доброєр Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент, Національний університет «Одеська політехніка».
 Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.
 Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Мукачівський державний університет.
 Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології, Харківська гуманітарно-педагогічна академія.
 Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.
 Кислюк Любов Вікторівна, канд. наук із соц. ком., доц., Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».
 Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
 Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет.
 Кучин Павло Захарович, заслужений артист України, Харківська державна академія культури.
 Кучина Тетяна Ігорівна, відповідальний секретар, магістр з маркетингу, СГ НТМ «Новий курс».
 Мкртчян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
 Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет.
 Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
 П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка.
 Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, Європейський університет.
 Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.
 Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет.
 Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет.
 Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.
 Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, Національна музична академія імені П. І. Чайковського.
 Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.
 Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з держ. упр., канд. медичних наук, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
 Ціватий Вячеслав Григорович, канд. істор. наук, доц., засл. працівник освіти України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
 Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.
 Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.
 Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор, Національна академія управління.

Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. – Вип. 55. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 95 с.

УДК 001 • С69 • ISSN 2709-1287 • DOI: 10.61718/sgv • www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», 2025

© Автори, 2025

ЗМІСТ

	Стор.
Освіта, фізична культура та спорт, культура та мистецтво, гуманітарні та соціальні науки ...	7
<i>Туриніна Олена Леонтіївна</i> ТІЛЕСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ТІЛЕСНОГО ТА ДУХОВНОГО У ЖІНОК ...	7
<i>Космін Леонід Георгійович, Ігнатєва Наталія Михайлівна</i> УКРАЇНСЬКА МІФОЛОГІЯ В СУЧАСНОМУ ТЕАТРІ ТА КІНО ...	11
<i>Котик Любов, Чемерис Вікторія</i> ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПОСЕЛЕНЬ ПІДГАСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПОКАЗНИКАМИ ДЕМОГРАФІЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ...	20
<i>Fedoriv, Yaroslava, Kytaieva, Susanna, Fedoriv, Mariya</i> DESIGN THINKING AS A PEDAGOGICAL FRAMEWORK FOR ENHANCING ENGLISH FOR ACADEMIC COMMUNICATION ...	25
<i>Лозан Анастасія Юрївна</i> ФАКТОР ІМІДЖУ В КОРПОРАТИВНІЙ КУЛЬТУРІ БІБЛІОТЕК У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, ЦИФРОВОЇ ТА МЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ: СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ Й ДОВІРИ ...	27
<i>Старостенко Вікторія Андріївна</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЛОГОПЕДИЧНОГО ЗАНЯТТЯ ...	29
<i>Нідзельський Станіслав Петрович</i> ЖАН-ДЕНІ МІША ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ МУЗИКИ ДЛЯ САКСОФОННОГО АНСАМБЛЮ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ «CALL FOR PEACE» ...	31
<i>Кочеткова Наталія Олегівна</i> СТАДІЇ КОГНІТИВНОГО РОЗВИТКУ В ТЕОРІЇ Ж. ПІАЖЕ ...	32
<i>Сурело Євген Анатолійович</i> СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО СОЦІАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ...	33
<i>Клименко Олег Вікторович</i> КИЇВСЬКИЙ ПОЛКОВНИК КОСТЯНТИН ДМИТРОВИЧ СОЛОНІНА ...	34
<i>Демченко Діна Ісхаківн</i> КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ ...	37
<i>Лебедь Андрій Сергійович</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИКЛАДАННЯ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ...	39
<i>Попова Ірина Олексіївна, Вовк Олександр Юрійович</i> ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО НАПРЯМУ ...	41
<i>Мотуз Костянтин Миколайович</i> ФОРМУВАННЯ У СПОРТСМЕНІВ ЗІ СПОРТИВНОЇ ГІМНАСТИКИ НАВИЧОК САМОКОНТРОЛЮ ВІДПОВІДНО ДО СУДДІВСЬКИХ КРИТЕРІЇВ В УКРАЇНІ ...	44
<i>Матвєєв Віктор Володимирович</i> УКРАЇНСЬКИЙ КОНСЕРВАТИЗМ В ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДАХ П. СКОРОПАДСЬКОГО ...	46
<i>Токарева Тетяна Станіславівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВМІНЬ АУДІЮВАННЯ НА ЗАНЯТТІ З ПРАКТИЧНОГО КУРСУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ ...	47

<i>Милян Жанна Іванівна</i> ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ І БАТЬКІВ ДО ВЗАЄМОДІЇ В ДУХОВНО-МОРАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	... 49
<i>Yaroslava Fedoriv, Iryna Pirozhenko, Alla Shuhai, Mariya Fedoriv</i> THE ELLIPTICAL SENTENCE AS A TEXTUAL MARKER OF EMPATHY: A CASE STUDY OF INTERCOURSE BETWEEN THE HUMAN AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE	... 51
<i>Дацька Тетяна Олексіївна</i> ЗАСТОСУВАННЯ CLIL-МЕТОДИКИ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В АСПЕКТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	... 54
<i>Кнапець Марія Вікторівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ	... 55
<i>Бутко Сніжана</i> ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ПОЛОНЕНОГО ПІД ЧАС ПОЛОНУ В ТЮРЬМАХ РФ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	... 56
<i>Самофал Софія Валеріївна</i> ВИКОРИСТАННЯ РЕФРЕЙМІНГУ ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	... 58
<i>Опольська Марина Вікторівна</i> ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК БАЗОВА ЄВРОПЕЙСЬКА ЦІННІСТЬ В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ	... 59
<i>Бутко Сніжана</i> РЕІНТЕГРАЦІЯ ЗВІЛЬНЕНИХ З ПОЛОНУ ОБОРОНЦІВ УКРАЇНИ В ХОДІ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	... 61
<i>Отрох Юліана Павлівна</i> САМОТНІСТЬ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ТРИВОЖНОСТІ	... 63
Бізнес, адміністрування та право, безпека, готельно-ресторанна справа, туризм та рекреація	... 67
<i>Khudiienko Valeriia, Bohatyrova Maryna Oleksandrivna</i> HUMAN RIGHTS AND MODERN CHALLENGES: KEY ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF JURISPRUDENCE	... 67
<i>Думич Максим Ростиславович, Маслак Олександр Олександрович</i> ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ МАСШТАБУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В УМОВАХ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД	... 68
<i>Кочубей Любов Миколаївна</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВІТЧИЗНЯНОГО ІНФОМЕДІАПРОСТОРУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	... 75
<i>Стефанович Павло Іванович, Павліковський Микола Миколайович</i> ЯКІСНЕ ТА КІЛЬКІСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧИХ РИЗИКІВ	... 76
<i>Думич Максим Ростиславович</i> ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ МАСШТАБУВАННЯ БІЗНЕС МОДЕЛЕЙ ПІДПРИЄМСТВ	... 82
<i>Смирнов Артур Олександрович</i> ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РЕСТОРАННИМ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	... 83
<i>Недоборська Дар'я Василівна</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФРАНЧАЙЗИНГУ В ГОТЕЛЬНОЇ СФЕРІ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ	... 84
<i>Вознюк Вікторія Сергіївна</i> РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ ІННОВАЦІЙ У ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ	... 86

<i>Герасимова Ванда Ігорівна</i> ПРОБЛЕМАТИКА ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРОКУРОРОМ СПРАВ В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА	... 87
<i>Бондаренко Дарія Ігорівна</i> ВИКОРИСТАННЯ АДВОКАТОМ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	... 89
<i>Вознюк Вікторія Сергіївна</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	... 91
<i>Білик Дар'я Сергіївна</i> БЮДЖЕТУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ АКТИВНОСТІ У РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ	... 92
<i>Орловська Каріна Владиславівна</i> РОЛЬ СУДУ У ПРОЦЕСІ ДОКАЗУВАННЯ: АКТИВНА ЧИ ПАСИВНА МОДЕЛЬ?	... 93

Висновки. Аналіз сучасних тенденцій у викладанні акторської майстерності засвідчує наявність глибоких змін, зумовлених соціокультурним контекстом XXI століття. Перехід від авторитарної моделі до педагогіки співучасті, зростання ролі тілесної та етичної чутливості, а також інтеграція міждисциплінарних підходів трансформують саму суть професійної підготовки актора. Акторська майстерність постає не лише як сукупність технік, а як спосіб мислення, соціального реагування та осмислення реальності.

У цьому контексті викладач театрального вишу повинен не лише передавати знання, а й виступати модератором досвіду, провідником у простір творчої саморефлексії. Такий підхід відповідає викликам часу й відкриває нові горизонти для театральної педагогіки в Україні. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на глибше осмислення ролі акторської освіти у формуванні гуманітарного мислення і культурної ідентичності в умовах соціальної нестабільності та постколоніальної трансформації.

Джерела.

1. Fischer-Lichte E. Трансформативна сила перформансу: нова естетика. – Лондон : Routledge, 2008. – 240 с.
2. Schechner R. Performance Studies: An Introduction. – 4-е вид. – Лондон: Routledge, 2021. – 382 с.
3. Мосякова І. Ю. Трансформація новаторського досвіду педагога закладу позашкільної освіти в інноваційні практики майбутнього: навчально-методичний посібник. – Київ-Чернівці: Букрек, 2023. – 308 с.
4. Зайцева І. С. Сучасний український театр: виклики часу // Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: матеріали III міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів. – Київ: НАКККіМ, 2019. – С. 79-80.
5. Локарева Г. В. Психолого-педагогічна складова професійної підготовки майбутнього актора в умовах закладу вищої освіти // Стратегія розвитку професійної підготовки та естетичного виховання майбутніх акторів і дизайнерів у третьому тисячолітті: матеріали II всеукр. наук.-практ. конф. – Запоріжжя: ЗНУ, 2020. – С. 5-9.

УДК 378.12

Попова Ірина Олексіївна

Кандидат технічних наук, доцент

ORCID: 0000-0001-5429-8269

Таврійський державний агротехнічний університет імені Дмитра Моторного

Вовк Олександр Юрійович

Кандидат технічних наук, доцент

ORCID: 0000-0003-0154-6972

Таврійський державний агротехнічний університет імені Дмитра Моторного

ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО НАПРЯМУ

Розглянуто соціально значущі особистості викладача ЗВО технічного профілю, визначені особисті якості викладача за основними напрямками та функціями діяльності, що впливають на формування його авторитету та сформульовані основні вимоги до його особистості. Ключові слова: викладач, особистість, якості, напрями педагогічної діяльності, професійні характеристики, компетентність, вимоги.

Діяльність викладача вищої школи має високу соціальну значущість і посідає одне з центральних місць у державотворенні, формуванні національної свідомості й духовної культури українського суспільства. Сучасна вітчизняна освіта орієнтується на європейський освітній простір, ініціює перебудову вимог до викладача вищої школи, ставить різнобічні вимоги як до його професійних, так і особистісних якостей. Реалізація нової парадигми – «навчання протягом усього життя» (ЮНЕСКО), розвиток інформаційних технологій, становлення глобального інформаційно-педагогічного простору, підвищення рівня наукової компетентності – усе це передбачає зміни у змісті і технологіях підготовки викладачів вищої професійної школи. Професійно-педагогічна освіта, підготовка викладачів вищої школи має будуватися з урахуванням нових вимог, бути школою розвитку системи навчання й особистості педагога. Вимоги та завдання при підготовці у ЗВО та, безпосередньо, в процесі роботи за фахом, до функцій викладача висвітлені у працях педагогів-класиків: Я.-А. Коменського, який багато уваги приділяв не тільки методиці викладання, але і особистості викладача, системі його ціннісних орієнтацій, мотивів і стилю індивідуальної діяльності та спілкування; В. О. Сухомлинського, з його порадами викладачу у різних окремих аспектах педагогічної діяльності з урахуванням особливостей педагогічної професії та організації навчального процесу [1, с. 42].

Основним завданням викладача вищої школи є наявність професіоналізму, в умовах становлення синергетичної парадигми освіти, знайшли відображення в працях С. О. Сисоєвої [2, с. 92], які висвітлюють проблеми розвитку особистості фахівця і викладача в контексті сучасних цивілізаційних змін, визначають

інформаційну компетентність викладача, як інтегровану професійну якість особистості. В. В. Рибалка [3, с. 43] торкається проблем психологічної структури особистості як основи систематизації професійно важливих якостей здобувача ЗВО і педагога. У працях О. Б. Голика [4, с. 25], які присвячені проблемам гуманізації професійної підготовки фахівців педагогічної професії, висувається цілий ряд специфічних вимог до педагогів, серед яких професійна компетентність і дидактична культура є основними.

Н. В. Кузміна та її послідовники розподіляють педагогічні здібності на два рівні: перцептивно-рефлексивні та проєктивні. Перцептивно-рефлексивні включають три види чутливості: почуття об'єкта, пов'язане з емпатією, почуття міри чи такту, та почуття приналежності. Проєктивні здібності пов'язані з вміннями створення нових, продуктивних способів навчання [5, с. 38].

В процесі професійної підготовки здобувачів освітніх ступенів «Бакалавр» і «Магістр» спеціальностей енергетичного напрямку вимагається високий рівень знань з фундаментальних дисциплін. Але особистісно-професійне становлення майбутніх інженерів передбачає й психолого-педагогічну складову цього процесу, з вивченням філософії, педагогіки, психології, соціології, правознавства, які входять до гуманітарної складової системи освіти. Таким чином, перед здобувачами стоїть нелегке завдання, бо до диплому магістра надається можливість випускникам займатися педагогічною діяльністю, бути викладачем. Тому виникає необхідність показати завдання-шляхи формування особистості викладача ЗВО технічного напрямку та сформулювати психолого-педагогічні вимоги до особистості викладача з урахуванням сучасних реалій.

Особливості педагогічної діяльності у закладі вищої освіти (ЗВО) передбачають певні вимоги до особистості викладача. Головна вимога до викладача – це *усвідомлювати свій громадський обов'язок*: виховувати гідних громадян України, висококваліфікованих фахівців для народного господарства, формувати національну еліту. Викладач зобов'язаний *досконало володіти своїм предметом*. Досвід свідчить, що успішно навчає і виховує той викладач, який знає свій предмет. Крім того, викладач повинен добре орієнтуватися в суміжних дисциплінах, що сприятиме глибшому розкриттю закономірних зв'язків між предметами, фізичними явищами і процесами реального світу, формуванню всебічно розвинутого фахівця.

Для управління навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів викладач повинен майстерне *володіти методикою викладання*. *Схильність викладача до педагогічної діяльності і психологічна готовність до неї* виявляється у спрямованості думок і прагнень щодо навчання й виховання здобувачів, манері розмовляти, поведінці тощо. У викладача до студента повинна бути *розумна любов* [6, с. 7]. Як зауважив А. С. Макаренко, така любов виключає безпринципне і поблажливе ставлення до молодої людини, потурання її слабкостям. На його думку, вимогливість не суперечить любові і повазі до людини: саме у вимогливості до людини і полягає повага до неї [6, с. 168; 7, с. 224].

Викладач ЗВО повинен *бути ерудованою людиною*, бо окрім глибоких знань своєї дисципліни, він повинен володіти ґрунтовними знаннями з питань філософії, політики, мистецтва, сучасних досягнень науки і техніки. Це допоможе йому спілкуватися зі здобувачами на різноманітні теми, оскільки широта його інтересів дає змогу спрямувати здобувачів на цікаві справи, допомагати їм в організації змістовного дозвілля [8, с. 282]. У педагогічній справі викладача необхідний *творчий підхід*. Викладач, який є творчою особистістю, перевіряє та аналізує власний досвід, вивчає і використовує все найкраще з чужого, шукає і знаходить нові, досконаліші, раціональніші педагогічні технології є новатором у своїй справі. Психологічними передумовами педагогічної творчості є професійно-специфічні здібності, тобто сукупність індивідуально-психологічних якостей особистості, які сприяють успішній педагогічній діяльності: організаторсько-педагогічні здібності (організація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів і власної діяльності, загальне та професійне самовдосконалення); дидактичні здібності (підготовка навчальних матеріалів, доступність, виразність, переконливість при поясненні навчального матеріалу; здійснення мотивації діяльності); перцептивні (лат. *perceptio* – сприймання) здібності (об'єктивне оцінювання емоційного стану здобувачів і його врахування у навчальній діяльності); комунікативні здібності (налагодження педагогічно доцільних стосунків зі здобувачами та колегами з навчально-виховної діяльності); сугестивні (лат. *suggestio* – навіювання) здібності (здібності емоційно-вольового впливу на людину); гносеологічно-дослідницькі здібності (виявляються в умінні пізнати і об'єктивно оцінити педагогічні явища та процеси; їх рівень залежить від рівня дослідницької культури викладача, його методологічних знань і дослідницьких умінь); науково-пізнавальні здібності (володіння науковими знаннями, розуміння взаємозв'язків між науками). Викладач повинен *мати високі моральні якості*. У моральному аспекті педагог повинен бути таким, якими прагне зробити вихованців, тобто живим взірцем чеснот. Для успішної роботи зі здобувачами

викладач має володіти власною емоційно-вольовою сферою. Це виявляється передусім у продуманій поведінці, відповідних емоціях «мажорного» чи «мінорного» характеру. Таке перевтілення викладача необхідне, щоб вплинути на студента, змусивши його пережити певну ситуацію. Окрім того, викладачу необхідно виявляти емоції і волю у несподіваних ситуаціях педагогічного процесу, що потребує розвинутого педагогічного самовладання, витримки, вміння швидко вибирати шляхи адекватного реагування на ситуацію, правильно її розв'язувати.

Педагогічна спостережливість і уважність також необхідні викладачу. Спостерегаючи за здобувачами, викладач отримує інформацію про їхні індивідуальні особливості, розуміння ними навчального матеріалу, ставлення до навчання і викладачів, стосунки між ними, їх настрої і психічні стани, їх реагування на зауваження та оцінку успіхів у навчанні й поведінці [9, с. 44].

Натхнення та інтуїція необхідна вимога до особистості викладача. Натхнення приходить до людини внаслідок її значних зусиль над своєю психікою, націленості на предмет дослідження, постійного обмірковування і переживання його. Це такий психічний стан, коли одночасно задіяні усі сфери психіки – розум, почуття, сприймання, інтуїція тощо. Інтуїція виявляється в особливому відчутті правильного напрямку діяльності, у бажанні її результатів, неусвідомленому переконанні, що саме так, а не інакше слід діяти. Викладач повинен досконало *володіти мовою і мисленням*. Мова і мислення викладача повинні бути педагогічними. Мова педагога має бути позбавлена дефектів (шепелявість, картавість, гугнявість, заїкання, невимовляння окремих звуків, надмірно швидкий або сповільнений темп). Важливою вимогою до викладача вищого навчального закладу є володіння ним державною українською мовою.

Педагогічне мислення викладача полягає у здатності застосовувати теоретичні положення філософії, психології, педагогіки, методики у конкретних педагогічних ситуаціях навчально-виховної роботи. *Оптимізм* має бути невід'ємною рисою сучасного викладача. Його наявність впливає на ефективність навчання і виховання здобувачів, викликає у них позитивні емоції, добрий настрій і захопленість справою, активність, рішучість, упевненість у своїх силах. *Педагогічний такт* – це професійна психолого-педагогічна особливість поведінки викладача у відносинах зі здобувачами: педагогічний такт передбачає відповідне ставлення до здобувачів, уміння в кожному конкретному випадку знаходити правильну лінію поведінки. Він потрібен викладачеві у системі його виховного впливу як на студентський колектив, так і на кожного студента зокрема.

Професійною вимогою до викладача є *здоров'є і зовнішній вигляд*, оскільки праця вимагає значного нервового і фізичного напруження, тому він має дбати про своє здоров'я. Важливе значення у педагогічній діяльності має зовнішній вигляд викладача. Неприваблива зовнішність викликає негативне ставлення до нього, а відтак і до навчальної дисципліни, яку він викладає, до моральних настанов, які він пропонує.

До професійно значущих якостей викладача ЗВО відносять також сукупність універсальних якостей. Викладач повинен мати здібності організатора, оратора, аналітика, психолога, володіти строгою логікою педагогічного процесу і виховання, бути високо компетентним фахівцем у своїй галузі і ерудитом в інших галузях. Від викладача вимагають не лише природних здібностей, а й таланту, величезних розумових, фізичних та емоційних витрат [10, с. 32].

Зміни й перетворення суспільства посилюють вимоги до професіоналізму викладача. Загальнокультурні якості, залишаючись тривалий час незмінними, сьогодні повинні вдало поєднуватися з професійними якостями.

В особистості викладача ЗВО вимагається поєднання: володіння новітніми технологіями навчання, високої стресостійкості, повної самовіддачі, вміння й бажання вчитися упродовж життя, а також культивувати в собі ті якості, які б він хотів сформувати у здобувачів.

Джерела.

1. Лебедик Л. Розвиток професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти. Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей у 3-х ч. / за заг. ред. О. В. Зосименко, Г. Л. Єфремова. Суми, 2020. Ч. 1. С. 40-47.
2. Сисоева С. О., Соколова І. В. Теорія і практика вищої освіти: навч. посібник. К.: Вид. центр КНЛУ, 2016. 338 с.
3. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. К.: ПООД НАПН України, 2017. 144 с.
4. Голік О. Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: навч. посібник. Донецьк: Ноулідж, 2010. 242 с.
5. Лебедев А. С. Формирование субъектной позиции в творческой деятельности у студентов педколледжа: дис. на соиск. научн. степени канд.пед. наук М., 2001. 169 с.
6. Попова І. О., Чаусов С. В., Квітка С. О. Особисті якості викладача ЗВО енергетичного напрямку, що формують його авторитет // Innovative development of science, technology and education. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2024. С. 164-172.
7. Попова І.О., Квітка С.О. Взаємодія викладача і студента на основі партнерства у сучасній професійній освіті. Удосконалення навчально-виховного процесу в закладах вищої освіти: Зб. наук.-метод. праць ТДАТУ. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. Вип. 24. С. 222-229.
8. Попова І. О., Попрядухін В. С., Коваль О. Ю. Нові функції викладача як передпосилання реалізації самостійної роботи. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: матеріали Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф.: зб. наук. праць. Переяслав, 2021. Вип. 67. С. 280-284.
9. Попова І. О. Сучасний освітній процес у ЗВО за допомогою педагогічних і інформаційних технологій. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації. /Матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (31 серпня 2023 р., університет Григорія Сковороди у Переяславі): зб. наук. праць. Переяслав, 2023. Вип.96. С. 42-46.
10. Попова І. О., Постол Ю. О., Петров В. О. Компоненти професійно-педагогічної компетентності викладача ЗВО енергетичного спрямування Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладах вищої освіти: зб. наук.-метод. праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя: ТДАТУ, 2024. Вип. 27. С. 324-331.